

DE JODEN! WELKE JODEN?

In de Paastijd zijn de evangelie-lezingen genomen uit het boek Johannes. Dit weekeinde horen we Jezus over zijn schapen (zie de lezingen van dit weekeinde). De eerstvolgende regel die na deze tekst komt (maar niet gelezen wordt), luidt: 'Toen de Joden weer stenen opraapten omdat ze hem wilden stenigen, zei Jezus: 'Ik heb door de Vader veel goeds voor u gedaan, waarom wilt u me stenigen?''

Enkele weken terug hebben we het verhaal gehoord van de ongelovige Thomas. Dit verhaal begint met de vaststelling dat de apostelen zich na de dood van Jezus opgesloten hebben uit vrees voor 'dé joden'.

In totaal komen in het evangelie van Johannes 37 onvriendelijke of vijandige opmerkingen over dé joden voor. Deze uitspraken staan in schril contrast met de oproep van Jezus om elkaar lief te hebben.

De uitdrukking 'dé joden' is een vorm van stigmatisering en generalisering en heeft in het verleden aanleiding gegeven om dé joden te beschuldigen van de dood van Jezus en van eeuwenlange vervolgingen met als hoogtepunt de Holocaust in de Tweede Wereldoorlog. Natuurlijk gaat het bij uitspraken over dé joden nooit over alle joden, maar steeds om een kleine groep van joods priesterlijke gezagsdragers en meelopers die Jezus vijandig gezind waren om zijn uitspraken, die zij beschouwden als godslastering. Ook de Joodse Raad (het Sanhedrin) vormde geen eenheid. Jozef van Arimathea en Nicodemus hoorden niet tot deze meerderheid van de joods priesterlijke gezagsdragers (zoals we met Pasen gehoord hebben in het evangelie volgens Lucas). Bovendien had de Joodse Raad geen bevoegdheid om iemand ter dood te brengen, dat mocht alleen het Romeinse gezag.

Hoe deze vijandige houding tegenover de Joden te verklaren? Deze houding weerspiegelt de opvattingen van de gemeenschap die zich rondom de apostel Johannes heeft gevormd. De eerste versie is waarschijnlijk geschreven door iemand uit die gemeenschap die alle verhalen van Johannes over Jezus heeft opgeschreven. In die tijd waren alle christenen van joodse afkomst. Jezus was een Jood en ook de apostelen. Zij bezochten de joodse synagogen en predikten er zelfs. Rond het jaar 60-65 werden de christenen vanwege hun leer uit de synagogen geweerd en er ontstond een onvriendelijke sfeer. In die tijd is de eerste versie van het evangelie aangevuld en herzien door een tweede schrijver, die de joden ongenueanceerd ging aanduiden als Dé Joden.

Wanneer we in het Nieuwe Testament de uitdrukking De Joden tegenkomen is het goed om te bedenken dat het om een kleine groep fanatieke religieuze gezagsdragers gaat en niet om het joodse volk in zijn geheel. Ook de schrijver van het evangelie was een kind van zijn tijd.

SV

Uit: Parochieblad St. Andreasparochie nr. 14, 20 april 2013